

Andrzej Wiśniewski

"Odpowiedzialność odszkodowawcza. Funkcje, rodzaje, granice", W. Warkało, Warszawa 1862 : [recenzja]

Palestra 6/12(60), 83-84

1962

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

2) Przy tejże ocenie charakteru sprawy sąd jest związany granicami podanej przez powoda podstawy faktycznej powództwa.

3) O charakterze sprawy decyduje stan faktyczny rzeczywisty, a nie fikcyjny; stan faktyczny sprawy, oparty na samych twierdzeniach pozwu, decyduje tylko wówczas, gdy nie budzą one żadnych wątpliwości co do ich zgodności ze stanem istniejącym obiektywnie.

4) Dla oceny charakteru sprawy decydujące znaczenie ma całokształt materiału procesowego, a więc również materiał dostarczony przez pozwanego lub zebrany z urzędu.

5) Dopuszczalność drogi sądowej może dotyczyć całego powództwa lub jego części.

6) Dopuszczalność drogi sądowej *sensu stricto* ogranicza się do tych zagadnień prejudycjalnych w procesie, których rozstrzygnięcie może nastąpić bezpośrednio w sentencji orzeczenia.

7) Kwestia dopuszczalności drogi sądowej *sensu stricto* co do samych zarzutów pozwanego powstaje tylko wówczas, gdy przybiorą one postać powództwa wzajemnego; w tych wypadkach powstaje jedynie problem dopuszczalności samodzielnej oceny przez sąd tych zarzutów albo związania sądu oceną innych organów.

Dalsze rozdziały dotyczą charakteru dopuszczalności drogi sądowej jako przesłanki procesowej oraz dopuszczalności drogi sądowej w sprawach cywilnych w poszczególnych trybach postępowania.

Wreszcie końcowe rozdziały książki poświęcone są charakterystyce sporów kompetencyjnych, zagadnieniom sądów szczególnych i organów orzekających w sprawach cywilnych, różnym innym kwestiom szczególnym (np. sporom lokalowym, rolnym, nacjonalizacyjnym itp.), wreszcie uwagom *de lege ferenda*.

W. Warkalło: *Odpowiedzialność odszkodowawcza. Funkcje, rodzaje, granice.* Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk. PWN. Warszawa 1962, s. 236.

Praca stanowi studium z zakresu prawa odszkodowawczego. Za prawo odszkodowawcze autor uważa całokształt przepisów cywilnoprawnych regulujących stosunki odszkodowawcze. Są to stosunki typu zobowiązaniowego, w których wierzycielem jest poszkodowany, a dłużnikiem osoba obowiązana do świadczenia odszkodowawczego. Dłużnikiem może być albo sprawca szkody, albo inna osoba. Świadczenie dłużnika polega na przywróceniu majątku poszkodowanego do stanu poprzedniego (naprawienie szkody w naturze) albo na zapłaceniu tytułem odszkodowania określonej kwoty pieniężnej, zapewniającej całkowite lub częściowe wyrównanie szkody doznanej przez poszkodowanego (wynagrodzenie lub pokrycie szkody).

Odpowiedzialność odszkodowawczą uważa autor za w pewnym sensie funkcjonalnie wyodrębnioną instytucję obligacyjnoprawną, która może, a nawet powinna stanowić przedmiot oddzielnych badań. Jej zakres pojęciowy jest węższy od ogólnego pojęcia odpowiedzialności cywilnej.

Nie mieszczą się więc w odpowiedzialności odszkodowawczej takie sankcje, jak np. sankcja nieważności czynności prawnej czy prawo odstąpienia od umowy zobowiązaniowej. Jest ona natomiast szersza od odpowiedzialności kontraktowej i deliktowej. Obejmuje bowiem — obok odpowiedzialności sprawczej — również

odpowiedzialność gwarancyjną (np. ubezpieczeniową), tj. obowiązek pokrycia szkody przez osobę nie będącą sprawcą szkody.

Odpowiedzialność odszkodowawcza nie jest w stanie wyrównać szkody polegającej na zniszczeniu istniejącego dobra materialnego. Każdy bowiem uszczerbek stanowi z punktu widzenia społeczeństwa stratę definitywną, nieodwracalną. Odpowiedzialność odszkodowawcza zapewnia więc wyrównanie (naprawienie) szkody jedynie z punktu widzenia interesu osoby poszkodowanej, a nie społeczeństwa. Pomimo to znaczenie społeczne i gospodarcze tej odpowiedzialności jest bardzo duże, a to ze względu na funkcje społeczno-gospodarcze przez nią spełniane. Jest ona bowiem nie tylko czynnikiem kompensacji, lecz także czynnikiem prewencji i represji w zakresie zwalczania szkodnictwa. W krajach socjalistycznych przypada ponadto odpowiedzialności odszkodowawczej zadanie środka ochrony własności socjalistycznej.

Odpowiedzialność odszkodowawcza ma jednak ograniczony zakres działania. Zapewnia ona odszkodowanie tylko w razie istnienia określonych warunków wymaganych przez normę odszkodowawczą. O stopniu pewności uzyskania odszkodowania i o jego pełni decyduje zespół elementów faktycznych i normatywnych dotyczących okoliczności, w których szkoda powstała. Ta właśnie ważna problematyka rodzajów i reżymów, przesłanek, ograniczeń i granic odpowiedzialności odszkodowawczej jest przedmiotem rozważań autora.

Książka ma charakter raczej problemowo-systematyzacyjny niż krytyczno-polemiczny i wskazuje na potrzebę zrewidowania tradycyjnych poglądów na zadania, systematyzację i granice odpowiedzialności odszkodowawczej.

Kodeks postępowania karnego. Przepisy wprowadzające oraz ważniejsze przepisy szczególne. Wyd. XI. Wyd. Prawn. Warszawa 1962, s. 344.

Wydanie XI zbioru przepisów z zakresu postępowania karnego, zaktualizowane według stanu prawnego na dzień 1 marca 1962 r., zawiera tekst kodeksu postępowania karnego z uwzględnieniem wszystkich dotychczasowych nowelizacji, w tym również ostatniej noweli z 27 listopada 1961 r.

Do zwykle zamieszczanych przepisów szczególnych dodano w obecnym wydaniu nowo wydane ustawy o sprawach z oskarżenia prywatnego i o ławnikach ludowych w sądach powszechnych oraz jednolity tekst ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu osób odbywających karę pozbawienia wolności wraz z ostatnio wydanymi dwoma rozporządzeniami Ministra Sprawiedliwości: w sprawie sposobu wykonania orzeczeń (o których mowa w art. 62 k.k.) oraz w sprawie nadzoru nad osobami warunkowo zwolnionymi i udzielania poręczeń za te osoby.

Projekt kodeksu cywilnego oraz przepisów wprowadzających kodeks cywilny. Komisja Kodyfikacyjna przy Ministrze Sprawiedliwości. Wyd. Prawn. Warszawa 1962, s. 222.

Obecnie opublikowany tekst projektu kodeksu cywilnego został uchwalony przez kolegium Ministerstwa Sprawiedliwości w lipcu 1962 r. Tekst ten, ustalony w wyniku dyskusji publicznej, jaka odbyła się nad projektem ogłoszonym w 1960 r., zawiera także poprawki zgłoszone do projektu w toku uzgodnień międzyresortowych.